

Finansdepartementet
Skatte- och tullavdelningen

Dariernr: Fi2025/02159

Hjärt-Lungfondens yttrande av promemoria - Höjd skatt på viss tobak

Sammanfattande ställningstagande

Hjärt-Lungfonden tillstyrker förslaget om höjd skatt på cigaretter, cigarrer, cigariller, röktobak, tuggtobak och övrig tobak. Hjärt-Lungfonden bedömer dock att den föreslagna höjningen är otillräcklig. Skatten bör höjas i större omfattning än vad som föreslås samt därefter justeras löpande för att beakta inflation och ekonomisk utveckling.

Hjärt-Lungfonden avstyrker förslaget att inte genomföra en motsvarande skattehöjning på snus. Även snusskatten bör höjas, och höjningen bör överstiga 3,5 procent.

Ett högt pris är en av de mest effektiva åtgärderna för att minska konsumtionen av tobaks- och nikotinprodukter samt för att skydda barn och unga från att utveckla nikotinberoende. För att nå de nationella folkhälsomålen krävs en sammanhållen och konsekvent beskattningspolitik för samtliga nikotinprodukter.

Skatt på cigaretter, cigariller och röktobak

Enligt Världshälsoorganisationen (WHO) är höjd tobaksskatt den mest effektiva enskilda åtgärden för att minska tobaksbruket. Skattehöjningar har särskilt god effekt bland priskänsliga grupper såsom unga och personer med lägre inkomster. WHO rekommenderar att minst 75 procent av detaljhandelspriset på cigaretter ska utgöras av skatt samt att skatten regelbundet justeras för att motverka att realpriset urholkas över tid.

Hjärt-Lungfonden instämmer i promemorians bedömning att skatten på cigaretter och andra rökprodukter bör höjas. I enlighet med internationella rekommendationer bör dock höjningen vara mer kraftfull än vad som föreslås samt kombineras med en modell för automatisk eller regelbunden uppräknings. Detta är även motiverat mot bakgrund av att Sveriges skattenivåer i ett internationellt perspektiv inte är högre än i flera närliggande länder.

Skatt på snus, e-cigarett och nikotinpåsar

Hjärt-Lungfonden anser att promemorian inte i tillräcklig utsträckning beaktar de risker som Folkhälsomyndigheten, Socialstyrelsen och Statens beredning för medicinsk och social utvärdering (SBU) har redovisat.

Forskning visar att användning av snus och e-cigarett ökar sannolikheten för senare tobaksrökning. Nikotin påverkar hjärt-kärlsystemet genom att bland annat höja puls och blodtryck samt försämra blodkärlens funktion. Därutöver påverkas hjärnans utveckling, särskilt hos unga, med risk för försämrade kognitiva förmågor, inlärningssvårigheter, sömnproblem och psykisk ohälsa. Den unga hjärnan är särskilt känslig för nikotinetts effekter, och riskerna ökar vid högre exponering.

Användning av nikotin under graviditet är förenad med allvarliga risker för det ofödda barnet, inklusive ökad risk för plötslig spädbarnsdöd. Samtidigt har andelen kvinnor som använder snus under graviditet ökat under senare år. Mot bakgrund av den ökade användningen av nikotinprodukter bland unga kvinnor finns starka folkhälsoskäl att vidta åtgärder som både förebygger debut och underlättar avvänjning.

Utvecklingen bland ungdomar är särskilt oroande. Användningen av vitt snus och e-cigarett har ökat kraftigt under senare år. En betydande andel gymnasieelever uppger att de använder dessa produkter, och färre än hälften är helt nikotinfria. Samtidigt har andelen unga som uttrycker en önskan att sluta använda snus ökat.

Mot denna bakgrund framstår det som inkonsekvent att inte höja skatten på snus med hänvisning till att produkten bedöms vara mindre skadlig än exempelvis cigaretter. Även om risknivåerna kan skilja sig åt är nikotin en beroendeframkallande substans med dokumenterade negativa hälsoeffekter. För att uppnå en sammanhållen och effektiv nikotinpolitik bör beskattningen utformas så att den inte skapar ökade prisskillnader mellan olika nikotinprodukter.

Avslutande synpunkter

För att Sverige ska nå sina folkhälsopolitiska mål krävs en konsekvent politik som förebygger alla former av nikotinberoende. Skatteinstrumentet är ett av de mest verkningsfulla verktygen för att minska konsumtion och nyrekrytering, särskilt bland barn och unga.

Hjärt-Lungfonden anser därför att:

- skatten på cigaretter och övriga rökprodukter bör höjas mer än vad som föreslås och därefter justeras löpande,
- skatten på snus bör höjas och i högre grad harmoniseras med övriga nikotinprodukter,
- beskattningspolitiken bör utformas så att den bidrar till minskad total nikotinkonsumtion och inte till omfördelning mellan produkter.

Vänligen,

Kristina Sparreljung

Generalsekreterare Hjärt-Lungfonden